

Sasistais spogulis

Komēdijas miniatūra 1 cēlienā

Personas:

Šnabelvopskis, jauns uzdzīvotājs; gaišmatis, ar nelielām ūsiņām, tuvredzīgs.

Miks, viņa sulainis, gaišmatis, ar nelielām ūsiņām; vispārīgi ņemot, līdzīgs savam kungam tikai seja un deguns tādi iesarkani un mati izspūruši.

Kate, mēbelēto istabu kalpone.

Šnabelvopskim un Mikam vienādas melnas biksas un balts naktskreklis.

Cēliena sākumā Mikam mugurā arī vēl žaķete, kuŗu viņš, Šnabelvopskim parādoties, novelk un pakar vadzī. Viesu istaba. Vidū divējas durvis — Nr. 1 un Nr. 2. Pa kreisi no publikas — durvis Nr. 3, kuŗas iet guļamistabā. Pa labi durvis Nr. 7. Starp durvīm Nr. Nr. 1 un 2, pakaramais ar kāju, pie kuŗa piekārti mētelis, žaķete un divas cepures. Pie pakaramā stāv liels stāvs spogulis, perpendikulāri pret rampu, tikai bez glāzes. Glāzes mēbājas uz grīdas, tuvāk pie durvīm Nr. 2. Kaktā mazs skapītis. Durvis — atslēga. Skapītī — konjaka pudele. Konjaka nav daudz. Glāzītes. Pie sienām portrejas, starp tām Šnabelvopska. Pār durvīm Nr. 1, pulkstenis. Uz galda Nr. 4 — lampa, burtnīca ar lomu tumšā vākā. Uz galdiņa Nr. 5 — neliela, balta salvete un skatu albūms, kuŗš vispārīgi līdzinās lomas burtnīcai uz galda Nr. 4. Pie paša spoguļa, uz publikas pusi, smēķēšanas galdiņš ar ierīkojumu priekš papirosiem. Svece un sērkokociņu turētājs ar sērkokociņiem, pīpe makstī, kas atgādina revolveri.

Pirms priekš kara pacelšanās uz skatuves dzirdama skriešana, troksnis, sasista stikla šķindēšana.

Uz skatuves — M i k s un K a t e, Uz grīdas guļ spoguļa rāmis un sasistas stikla atliekas. Miks un Kate apjukuši, skatās viens uz otru. Kate iesāk salasīt stikla atliekas uz lielas paplātes. Salasījusi, noliek paplāti pie sienas.

M i k s atjēgdamies: Te tev nu bija!...

K a t e: Pats esiet vainīgs!... Ko jūs lieniet!... Cik reizes es jums neesmu sacījusi: neķēšaties virsū!... Nu vienreiz iebraucāt purā. Dabūsiet jūs par to no kunga.

M i k s vēl arvien apjukumā: Tad ta' ambrāža!... (Paceļ rāmi.) Kungs uzcelsies, pieies pie spoguļa, lai savu fiziku aplūkotu, bet tās vietā — jāsaka — tukšs un melns. Absolūts tukšums.

K a t e smejas: Absolūts tukšums!... Hahahā!...

M i k s: Tas nav pa jūsu saprašānai — tāds vārds... Pierāda izglītotas attīstības trūkumu!... Prasts cilvēks arvien saka: tukšs! — bet izglītoti katrā ziņā: absolūti tukšs... Ek, ko nu, jāsaka: kultūras pakalpalikums... bauriska prastība...

K a t e: Ak, tu mī'... Bauriska prastība!... Smalkais kāds!... Tīstīts, attīstīts un pārtīstīts!... Ko jūs lieniet pie bauru skuķa, — ejiet pie freilenēm!...

M i k s: Oh, dažreiz der nolaisties zemāk — pie tādiem mazākiem ļautiņiem.

K a t e: Nolaisties zemāk!... Ak, tu, pindzele tāds!... Kad es jūs ņemšu aiz čupras un nolaidīšu pa trepēm lejā, tad gan varēsiet tīstīties!...

M i k s: Ak, tu — parblē, preiskurant! — cik tas knirpsis var būt āķīgs!... (Ķeŗ viņu.) Nu, ko jūs no manis bēdziet, kā tāda... kā tāda infuzorija... Ak, tu — medus maize! (Ķeŗ viņu, — viņa bēg. Kate aizbēg aiz pakārāmā ar drēbēm un tura viņam to pretim. Miks apķeŗ pakārāmo un bučo mēteļi, pēc tam spļaudas.)

Š n a b e l v o p s k a b a l s s: Ei, Mik', cik pulkstenis?...

M i k s aiz bailēm nosēstas uz grīdas.

K a t e aizskrien smiedamās: Smeķē?... Strebiet vien laukā savu putru!...

Š n a b e l v o p s k a b a l s s: Mik'!... Mik'!...

M i k s uzlēc uz krēsla un pārstāda stundu rādītāju no 9 uz 7.

Š n a b e l v o p s k a b a l s s: Mik'!...

M i k s uz krēsla: Jā—ā!...

Š n a b e l v o p s k a b a l s s: Mik', cik pulkstens?...

M i k s pabīda rādītāju no 7 uz 6: Se... septiņdesmit seši!...

B a l s s: Cik?...

M i k s: Seši!... — Lai paguļ vēl pāris stundas, — es pa to laiku varēšu ielikt spoguļa stiklu. (Sauc.) Guliet vien kungs, vēl agrs.

B a l s s: Nenāk miegs vairs. Liec, lai vāra kafeju. Es celšos augšā.

M i k s: Nu ir velns murdā. Kas šim ko list no migas laukā. Nez' kas lēcies... Parasti, kad nakti cauri švunkojis, guļ līdz deviņiem, bet šodien, nez' kāpēc, jau sešos lien no migas... Ak, tā, — patiesībā deviņi jau ar' ir, — es tik uz sešiem pagriezu... Nu, ko lai dara?... (Soļi.) Ai, ai!... Nāk!... (Paslēpjas aiz drēbju pakaramā.)

Š n a b e l v o p s k i s ienāk ar biksām kājā un naktskreklu mugurā. Žāvājas. Pieiet pie pulksteņa: Patiesi, tikai seši. A—gris... M—m... bet mute — kā ar draņķi izmazgāta..., F—fui... (Pieiet pie skapīša, izņem konjaka pudeli, ielej glāzītē un dzer. Ar muguru pret spoguļi. Mikam rodas ideja. Viņš novelk žaķeti un paliek tādā pat kostīmā, kā kungs, t. i., melnās biksās un baltā naktskreklā. Turas aiz drēbju pakaramā.

Š n a b e l v o p s k i s: Velns zin, kas tā par lietu: atkal viss konjaks cauri. Ne divas dienas nav, ka nopirku. Mika darbs, tā skaidra lieta. Tam, velnam, ir sava garša. Nu, svilpo, brālīt: turpmāk slēgšu skapīti cieti. (Aizslēdz.) Tā... Kur, lai lieku atslēgu?... No viņa, tā kā tā grūti noglabāt, visur atrod..., Ahā!... Tā gan — nolikšu tepat, uz skapīša, — te viņam vismazāk ienāks prātā meklēt... (Noliek atslēgu uz skapīša.)

M i k s pie sevis: Nu, protams, — vai es tur šo meklēšu!...

Š n a b e l v o p s k i s: Fu!... Cik nejēdzīgi!... Vakar, klubā, varen sametām... Galva it kā 40 zirgu spēku motors strādā. (Iet pie spoguļa.)

M i k s viņam tuvojoties, parādās rāmja otrā pusē un dara viņam visu pakal, it kā kad spogulis atspoguļotu viņa kustības.

Š n a b e l v o p s k i s skatās spoguļi: Kas tas? (Atlēc no spoguļa. Miks visu laiku attēlo tās pašas kustī-

bas.) Kāds es izskatos?... (Noliecas pie spoguļa.) Kur tad mana pansneja? (Meklē pa istabu. Pa to laiku Miks paņem no pīpošanas galdiņa pansnēju un iebāž kabatā. Šnabelvopskis atgriežas pie spoguļa.) Kā velns es izskatos... Deguns lillā, ģimīs sarkans, mati izspūruši... (Sīt sev pa vaigu.) Labs puisīts... labs... Pai-pai!... Tāda spirta smaka nāk no mutes... Tfū!... (Spļauj spogulī. Miks arī spļauj. Trāpa Šnabelvopski. Tas iesākot pārsteigts, bet tad aptver, ka siekalas atlekušas no spoguļa un trāpijušas viņu. Izņem kabatas drānu no kabatas un slauka seju.)

Miks iesākot apjūk, jo viņam nav kabatas drānas, bet pēc tam izmanto brīdi, kad Šnabelvopskis nogriežies, paķer no mazā galdiņa Nr. 5 salveti un rīkojas ar viņu tāpat, kā Šnabelvopskis ar kabatas drānu.)

Šnabelvopskis atkal pie spoguļa: Lieliski! Lieliski! Ja mani tagad ieraudzītu mazā... mīlā... Hildiņa... pagalam viss — uz visiem laikiem... Ak, tu, — purns!...

Miks pie sevis apvainots: Purns!...

Šnabelvopskis: Tīri pēc kropļa!... (Grūž ar dūri spogulī, trāpa pa Mika dūri.) Bet acis?... Riņķi zem tām, zili riņķi, krunkas., (Pie šiem vārdiem, velk ar pirkstu ap acīm, Miks dara to pašu.) Nē, es patiesi neesmu vesels. Aplūkosim mēli. (Izbāž mēli, Miks dara to pašu.) Fui, riebiģi!... Mēle tumši zila!... (Novēršas.)

Miks: Kāda tad lai šī būtu, kad es veselu mārciņu melleņu apēdu.

Šnabelvopskis: Nē, tas ir briesmīgi. (Uztraukts staigā pa istabu — Miks attēlo viņa kustības.) Kā es lai ar tādu izskatu eju uz biedrības teātra mēģinājumu?... Kauns rādīties!... Nē, tur kaut kas jādara, Iztaisīšu ģimnastiku. Iedzeršu melnu kafiju, Ieņemšu kādu pulveri un atkal būšu — „olrait!“ (Pieiet pie spoguļa un sāk tā priekšā taisīt dažādu ģimnastiku. Miks attēlo tās pašas kustības. Ģimnastiku pabeidzis, atiet no spoguļa. Staipās. Ar muguru pret spogulī — sauc: Mik'!...

Miks aizmirsies iztec no rāmja: Ko vē... (Apķeras, paslēpjas atpakaļ aiz rāmja.) Ai!...

Šnabelvopskis pagriežas pret spoguļi: Ienes kafiju!... Kur tad viņš ir?... Mik!... Mik!... (Skatās apkārt,) Nekur nav... Vai tad man halucinācijas ar' vēl sākas!... Tas tik vēl trūka... Kad tik nepalieku slimis!,,
Tad vajadzēs atteikties no līdzspēlēšanas izrādē un man taču tik skaista loma, — gandrīz visi skati ar Hildiņu!... Un katrā cēlienā — pa bučai... Lielisks greizsirdības skats... Nē, tas būtu briesmīgi!... Ak, Hilda, Hildiņ, Hilducīti, Hildādi (saķer krēslu un spiež pie krūtīm), kā es tevi mīlu!... (Skūpst krēslu, ar viņu pret spoguļi pagriežies. Miks arī paķer krēslu no galdiņa Nr. 5 un dara ar viņu to pašu.) Bet — tu mani mīli? (Noliek krēslu pie spoguļa.) Mīli? Zinu, ka mīli. Ja nemilētu, tad nebūtu greizsirdīga. Pagājušo sestdien ballē es, dienesta pienākuma dēļ, dejoju valsī ar veco, izstīdzējušo direktora meitu, — redzu, mana Hildiņa sēž kaktā, lūpu uzmetusi un raida uz mani zibšņošus skatus. Beidzu deju... eju pie viņas. (Pieiet pie krēsla, kur nolicis ar lēni pret spoguļi.) Hildas jaunkundz', vai drīkstu jūs lūgt uz valsī?... (Miks dara visu to pašu.) Bet viņa: es jums pateicos... es šodien nedejoju, Pie tam, — jūs tak esiet noguruši!... Nav jau nieka lieta, pusstundu no vietas pazāli ar tādu verstes stabu apkārt lēkāt... Es viņai saku: ņemiet tak vērā, — tas man savā ziņā dienesta pienākums, — goda vārds!... Vai tad jūs neredzējāt, ka es dejoju gan ar viņu, bet visu laiku no jums ne acu nenolaidu... Nē, nedusmojaties, nāciet!... Apķeru es viņu apviduci (saķer krēslu un) trala—la—la—la (dzied un dejo ar krēslu valsī. Miks arī.) Nu, lūk, lieliski, Merci (noliek krēslu atpakaļ pie galda Nr. 4.) Pietika ar atmiņu vien, — vajadzēja tikai Hildiņu atcerēties un — es esmu vesels un izdziedināts. Tagad iepīpēsim papirosu. (Pieiet pie pipēšanas galdiņa, izstiep, ar seju pret spoguļi stāvēdams, roku pēc papirosa. Miks dara to pašu. Abi izņem pa papirosam. Aizdedzina sērkokīnus pie kastītes uz galda Nr. 6; aizpipē un pipē...)

Š n a b e l v o p s k i s: pīpē un skatās spogulī: Nē, taisni... kā lai saka...: taisni nepieklājīgs man šodien ģīmis!... (tuvu noliecas pie spoguļa): varbūt spogulis sabojājies, netīrs, neslaucīts. Tas Miks tik slinks palicis, — nekā vairs negrib darīt, pagāns! Noslaucīšu es pats (noliek papirosu uz galdiņa Nr. 6. Izņem no kabatas drānu, bet Miks salveti, kuŗu agrāk kabatā iebāzis un abi, uz spoguļa pūzdami, iesāk viņu tā slaucīt, ka Šnabelvopskim drāniņa saduras ar Mika salveti. Pusspoguļa noslaucījis, Šnabelvopskis, kopā ar drāniņu, nejauši izrauj Mikam no rokām salveti. Miks, apjucis, grib viņu paņemt atpakaļ, bet Šnabelvopskis atiet no spoguļa. Miks izmisis taisa dažādus žestus, it kā gribēdams savu salveti dabūt.)

Š n a b e l v o p s k i s: Nu, viena puse gatava. (Grib drāniņu izpurināt, Ierauga, ka tur vēl salvete. Brīnas.) Pie joda, kā tad es to salveti esmu kabatā iebāzis. Brīnišķīgi! (Iet atkal pie spoguļa ar drāniņu un salveti. Tikko viņš tuvina roku rāmim, Miks satver drāniņu vai salveti, — kas viņam pagādās tuvāks un atkal abi sāk berzēt.) Nu, beidzot — darīts. (Iebāž drāniņu kabatā. Miks dara to pašu. Cieši raugas spogulī.) Nē... mūlis bija, mūlis palicis... Acīm redzot, nav' labi spogulī spļaut, ja acis šķības... Neko darīt — vajadzēs iet pie friziera, lai iztaisa sejas masāžu... Bet, kas gan ar to kafiju? Kur tad Miks?...: Mik'!... (Zvana.)

K a t e ieskrien: Jūs, kungs, zvanījāt?

Š n a b e l v o p s k i s: Jā! Ienesiet kafiju? Bet, kur tad Miks?

M i k s aiz pakaramā aizlīdis ar žestiem rāda viņai, lai atbild „Nezinu!”

K a t e neviļus pakaldarīdama Mikam: Nezinu, kungs!

Š n a b e l v o p s k i s: Lielisks skuķis!... Nevainība no laukiem!... Būs jāmēģina piekantēties, Vajadzēs, kamēr ienes kafiju, izņemt cauri lomu. (Iet pie galdiņa Nr. 4, paņem burtnīciņu ar lomu.)

M i k s apjucis skraida apkārt pa istabu, lai arī at-
rastu burtnīciņu. Ierauga uz galda Nr. 5, albumu ar ska-
tiem, paņem viņu un dara pakaļ Šnabelvopskim.

Š n a b e l v o p s k i s: Izmēģināšu šo skatu, kad es
dabonu zināt, ka mana sieva man neuzticīga, ka ar istab-
meitas līdzdalību viņa jau veselu mēnesi vazā mani aiz
deguna. Man rokās nākusi „viņas“ vēstule „viņam“, kur
viņa raksta: Tikko mans aitas galva aizies uz kantori, es
tev telefonēšu. Atnāc, dzersim kopā kafiju. No rīta, it
kā nekas nebūtu noticis, es izeju no mājas, bet pēc pus-
stundas atgriezšos atpakaļ, lai pārsteigtu viņus abus kopā
(pāršķirsta lomu. Miks dara to pašu, tikai viņam neviļus
izkrit no albuma saliekami skati. Viņš tos steidzīgi uz-
ceļ un ieliek albumā.)

Š n a b e l v o p s k i s ar burtnīcu rokā: Lūk, šī ir
tā vieta. Es esmu piezadzies klāt un steidzīgi iznāku pa
šīm durvīm Nr. 2, apskatos visapkārt. (Visu to viņi abi
divi tēlo.) Neviena paša... Ahā!... Viņš laikam tur, ko-
pā ar viņu, manā, mūsu guļamistabā! (Paķer galvu.)
Ahā—ā—ā... O—o—o!... Ahā, lūk, arī viņa cepure uz
pakaļamā. (Noņem no pakaļamā cepuri un uzmauc gal-
vā. Miks noņem no pakaļamā no otras puses cepuri un
dara to pašu.) Beigas! Visam beigas! Nogalināšu viņu
un šo, un sevi, visu pasauli!... Kur mans revolvers? Do-
das guļamistabā Nr. 3 un izskrien ar revolveri.)

M i k s: Kur es ņemšu revolveri?... Ahā!... (Paķer
no galda Nr. 5 pīpes maksti, kuŗa atgādina revolveri.)

Š n a b e l v o p s k i s ar revolveri izskriedams: Te
mans nāves ierocis! Viņš atriebsies par manu apsmieto
godu!

K a t e ienāk ar paplāti; uz tās kafija.

Š n a b e l v o p s k i s skrien viņai pretim: Apstājies,
nelaimīgā!...

K a t e izbrīnījusies: Ai!...

Š n a b e l v o p s k i s: Kurp tu ej?... Ko tu nes?..

K a t e: Kafiju, kungs!

Š n a b e l v o p s k i s: Viņam? (Rāda durvju Nr. 7
virzienā.)

Kate domādama, ka viņš runā par Miku: Ak, nē,
— jums... Viņš jau padzēra. (Noliek kafiju uz galda
Nr. 4.)

Šnabelvopskis: Ahā!... Viņš jau padzēris?!...
(Pagriežas pret spoguļi un dur ar pirkstu uz to pusi.)

Miks dara to pašu. Sāpus: Nudien, vēl neesmu
dzēris. Viņa mani pazudinās.

Šnabelvopskis: Ahā!... Iekriti!... Tā tad tu
nenoliedzi, ka viņš ir tur! (Uz durvīm Nr. 7 rādīdams.
Viņai.) Tā tad tu visu esi zinājusi?...

Miks ar žestiem rāda viņai, lai viņa noliedz.

Kate: Nudien, kungs, es neesmu vainīga. Vienīgi
viņš!

Šnabelvopskis: Zinu, ka viņš! Un viņš man
par to samaksās. Ar viņu es ātri tikšu galā. Lodi pierē
un — beigas!...

Miks pilnīgi aizmirsis savu lomu, domādams, ka
lieta grozās ap sasisto spoguļi, briesmīgi izbījies: Ai, ai!...

Šnabelvopskis: Kā, — mani pievilt! Tādu cil-
vēku, kā es!?!... Kā es pret jums visiem izturējos! Vai
jūs variet man kaut ko pārnest?

Miks } reizē: Nē, cienīts kungs!

Kate }

Šnabelvopskis: Vai es jums kādreiz esmu si-
tis? Vai esmu teicis jums kaut vienu rupju vārdu?

Miks }

Kate } reizē: Nē, cienīts kungs!

Šnabelvopskis: Es arvien biju uzmanīgs, izpa-
lidzīgs, labs, laipns.

Miks }

Kate } reizē: Jā gan, cienīts kungs!

Šnabelvopskis: Un, lūk, par visu to... (Raud.)
Izpostīt., aplaupīt... (Izņem kabatas drāniņu un izliekas,
ka raud.)

Miks }

Kate } reizē izņem kabatas drāniņu un arī raud:

Mēs vien esam vainīgi.

Š n a b e l v o p s k i s: Saplēst gabalos... manu sirdi! (raud),

M i k s izbrīnījies: Kā — sirdi?... tas tikai bija spogulis. Vai tad tiešām spodulis viņam tikpat dārgs, kā sirds?...

Š n a b e l v o p s k i s: Un kas gan nelietīgi, velti valkājis manu uzticību? Viņš, kurš man arvien bijis dārgs, kā miesīgs brālis!... kurū es mīlēju, kā sevi pašu!...

M i k s caur asarām: Mīlēt — mīlēji, bet konjaka gan arvien bija žēl!...

Š n a b e l v o p s k i s: Jo briesmīgāka tava nepateicība! Jo šausmīgāks tavs noziegums!... Asiņu, — asiņu vajag man!... Es tevi nošaušu kā suni! (Pagriež pret spoguļi un vērs revolveri uz Miku.)

M i k s izbijies, čukst „piedodiet“ un nolaižas uz ceļiem.

Š n a b e l v o p s k i s no spoguļa nogriezdami, Katei: Kas tas par muļķīgu žestu, kurū es nupat taisīju?... Kāpēc es nometos ceļos un nolaidu revolveri?...

M i k s to izdzirdis, apķeras un uzlec kājās.

K a t e: Ak, nē, kungs!... Jūs nemaz nenometāties ceļos. (Pie sevis.) Kas gan viņam noticis, vai viņš patiesi traks?

M i k s ar žestiem māji viņai...

Š n a b e l v o p s k i s: Kā tā: nebiju nometies ceļos?... Es nupat spoguļi redzēju to briesmīgi muļķīgo pozu, kādā biju nostājies. Gluži otrādi: man, ar lepni paceltu galvu, jāskatās viņam acīs un jāmērķē uz brūtīm (dara to).

M i k s dara to pašu.

K a t e to redzēdama: Ai, ai, ai... Miks traks palicis... mērķē uz kungu, Grib viņu nošaut! Par to tak viņu, — pie tiesas... Uz Sibīriju... (Nometas ceļos, Šnabelvopskim.) Kungs, piedodiet!...

Š n a b e l v o p s k i s pagriežas uz viņas pusi: Piedot?!... Ne par ko!... Arī tavs noziegums ir liels... Kāpēc tu visu slēpi no manis?... Izstāsti man visu!... (Aiz-

met prom revolveri.) Taisnību!... Saki man visu taisnību!... (Metas uz viņu un žņaudz viņu.)

Kate: Oi, oi, oi!... Kungs prātu zaudējis, kungs traks palicis!... (Izraujas viņam un skrien pa labi no publikas pa avanscenu, gar spoguļi, kliegdama.)

Šnabelvopskis dzenas viņai pakaļ, saukdams: Taisnību!... Taisnību es gribu zināt! (Saķer viņu kaktā pa labi no publikas un žņaudz.)

Miks izlietodams to apstākli, ka Šnabelvopskis paskrējis garām gar spoguļi un rāmi aizkustinājis, nomet rāmi uz grīdas, saķer pie pakaramā esošos spoguļa stiklu gabalus un nomet arī viņus uz grīdas, it kā Šnabelvopskis pats nupat, aizķerdams, būtu saplēsis spoguļi. Norauj savu žaķeti no pakaramā un pazūd durvīs Nr. 2. Pēc tam žaķetē izskrien pa durvīm Nr. 1 un apstājas, it kā pārsteigts. Sasisto stiklu ieraudzījis, pārmetoši krata galvu uz Šnabelvopska un Kates pusi.)

Miks: Kungs, ko jūs esiet izdarījuši?!...

P r i e k š k a r s